

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Wid Kronhuset födde 3 barn, Wigde Soldaten Johan Stenberg och Enkan Anna Hallberg, Soldaten Anders Lundberg och Enkan Kerstin Jons-dotter; Döde en Fältfärs-Gesall wid Dragone-Commenderingen, en Handlangares Hustru, 3 Dragoner, 4 Soldater, 1 gammal afstedad Soldat, och 13 barn.

Korta Stads-Nyheter.

Götheborgska Wexel-Coursen.

	Onsdagen.	Lördagen.	
London	54 $\frac{3}{4}$	54 $\frac{3}{4}$	Dal. Rmt.
Amsterdam	51	51	M.f. Rmt.
Hamburg	47 $\frac{5}{8}$	47 $\frac{5}{8}$	M.f. Rmt.

Antomne äro Skepparne, Samuel Smith ifrån London med barlast, Albrecht Wallis ifrån dito med Packhus-gods, John Hödige ifrån Amsterdam barlastad, Hans Pihlman ifrån Hamburg med litet Packhus-gods och Lunneband, Olof K. Bagge ifrån Hamburg med Packhus-gods, och Petter Larsson ifrån Ahlsborg med Huder, Skin, salt Kött och Glåst; äfwen Douve Sybrants ifrån Hamburg barlastad.

Utgångne äro Skepparne, James Hutton til Leith, John Jontins til Linn, David Erskine til Jseofmen, Anders Andersson Jorin til Hull med Järn och Bräder.

Resande äro Herr Öfver-Inspectoren Petter Stolz, ifrån Ungeland, och Capitainen Herr Thomas Duchterlony ifrån Carlshamn. Den förra reser til Stockholm, den sednare qwarblifwer: bägge bo på 3 Kemmare.

**Götheborgska
Sagasinet.**

Den 18 Junii 1759.

Warbergs Historia.

Warberg, en gammal Handels- och Stapelstad, är en af våra små, men räckare, Städer, märkwärdig af sina belägringar, eröfringar och flyttade Bopålar, med et ord af sina öden, och förtjenar således agtning af äldre och nyare Håfda-teknare. Men swårigheten af så tillräckelig insigt i Des äldre Handlingar, förenat sig altför wäl med min affmak för Antiquiteter: hwarföre jag rent affår alt hopp om urgamla rön och Hi-storiska fynd, och håller mig wid de saker, som jag kan med trygghet widröra; saker, som desutan angå de Människor, med hwilka wi lefwe. Icke des mindre wil jag nämna något til Fornålstares tjenst; icke som wore detta min Skyldighet efter gifwet löfte, utan af en öfwerflödig ynnest, och oförmodad böghelse til detta ämne. Däremot utbeder jag mig benågen ursägt, om jag brister i några beskrifningar, som waret görliga, om Weberhörande gynnat en skäligh anhängan. Imedlertid bör jag med Skyldig taksamhet erkänna den wilfarighet, som äldre Borgmästaren, Kyrko-Herden och nägre af Stadens Äldste, mine Wärdaste Auctorer, behogat wisa mig.

Om Warbergs äldre Namn.

Warberg eller Wardberg, och kanske Warborg eller Wardingsborg, och på Bondespräket Warbjär, War.

Warbjerg och Walbjär, har många mögelliga, till äfventyrs alla lifa rimmeliga, afledningar. Må jag icke för ro skull hafwa fram et dussen, och lemna hwar en frihet, at efter sin egen drömbok uttyda dessa phantasier? Somlige mena, at Warberg har sit namn af det gamla ordet **wara**, hwadan **warsto**, **warna**, **berwara**, och redan förut **wära**, hwilket ord, efter Hebreiska Moden, och sin Hippiliska bemärkelse, betyder så mycket, som göra, at något är til, eller warar. Denna tydeliga mening är grundad i Psalmboken, där wi sjunge: **Från alt ondt och beskydd och wår**. Af samma rot har man **wärja**, **wårn** och bylifa ord. Efter denna gisning är Warberg et Berg, eller i fall at det hetat Warborg, en borg och et fäste, som bewarar landet där omkring. Andre skrifwa det omtwistade Namnet med **d**, och leda Wardberg ifrån **warda**, det är **wårda**, hwadan **Wardgerningskarl**. Herr Sifer - Jut. Jutanten Hårleman står på deras sida, som draga Wardberg ihop utaf Wardingsborg. Hwad anledning hiistorien därtill gifwer, weta andre bättre än jag. Någre göra et **Wårdcorn** af Wardberg, och grunda sig på de Wårdfasar, som stådt i Manna - Minne på Kammerliar i söder, och på et berg i Linberga Soken, norr om Staden, hwilket heter än i dag Wårdberg. Andre söka sit stöd uti **Ware by**, som ligger i Tråslöfs, eller samma Soken, som Warberg. Om denne By gifwer namn åt Fästningen, som blifwet i selswa werket **Wares borg**, hwadan det latinska Warburgum (läs Erasmi laeti werfer;) om detta Ware är samma som det **Warum**, hwilket Waldemarska Jordeboken omtalar, där det heter, at Soken Grimmeron med Jutwånarne i Warum betalar 8 Mark Silfwer utom ordent-

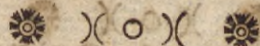
denteliga räntan; eller om Warum och gamle **Köpstaden** waret et och samma, och Slottet, beläget på et berg eller klippa, hetat **Warumsberg**, och för lättare uttal Warberg; om något af detta liknar sanning, huru wet jag det? I mit tycke låter det ena med det andra så wäl, at jag hwarken wil antaga eller förkasta någondera meningen. Har jag inga flera gisningar? Utan all twiswel. **Wari** är ju gammal lappsta, trolskap eller Jimsta, som betyder berg: hwadan **Såwiswari**, **Såwaberget**. Hwar är bergagtigare Det, än wid Warberg? Herr Sifer - Jut. Hårleman skrifwer ju i Dagboken: **Ju närmare til Warberg, desß bergagtigare och stenigare blifwer Landet**. Hwad blir då betydelsen af Warberg, om icke den, at det är en onaturligen, och i superlativo gradu bergagtig ort, af hwilken Fästningen först, och sedermera Staden på Platzarne blifwet nämnda? Hwad är Fästningen annat, än berg uppå berg, eller **Wariberg**? Af Landkaps - ordet **Walbjär**, som kommer af **Wal**, böd, skulle jag sluta, at Warberg är samma, som de gamles **Walhall**. Utom de renare qwarleswor af gamla Språket, som finnas igen uti Landkaps - orden; ligger och en Rysfogård imellan Staden och Slottet, ho wet huru gammal? som talar för denna namngifwelsen. Men hwad winnes med alla dessa afledningar? Må jag icke så gerna fasta lott om bästa gisningen, och låta högsta ögonen afgöra sanningen? Pluraliteten har ju rum wid woteringar. Jutet wil jag wåga, men et tillägges ställgen. Som Warberg är förmodeligen anlagt af Danstar, eller under Danska regeringen, bör ju namnet wara **Dahst**, och afledningen således insträktare.

Om Belågenheten wid Warberg.

En Geographisk och granlaga beskrifning af belågenheten kan jag swärligen bringa tillwäga, först i brist af instrumenter, för det andra på nödig insigt, (är bättre ursågt upptänkelig?) och för det tredje råfnas fördan för dragelig, om man icke wet Poiens högd öfwer en Stad, allena man känner Inwånarne och deras wantliga högd, eller Orten med dess naturliga och tillflyttade frugtbarhet, handel, lesnad och näring. Halland har annars i söder 56 gr. 28 Min. nordlig aflägsenhet ifrån Aequatorn, och i norr 57 gr. 40 Min. om Herr Assessor Richardson ej misräknat sig. Är nu Götcheborg 2 Minuter aflägsnare, än norre gränsen af Halland, enligt Almanach; så propheterar jag, at Warberg är 10 Minuter närmare lineen, än Hufwudsstaden i Götche-Rike. Äfwen har man den förmånen i Warberg, at få Middag et par Minuter förr, än här i Staden: ty det ligger i sudost härifrån. Om någon af härwarande läsare har ärende dit, så far han naturligen wilse: ty när han rest ut genom gamle Port, och fågat en stund utmed Kallebåks-äen, doch ingalunda öfwer hånne, utan landsvägen ända fram, träffar han 7 mil härifrån en Besökare wid Norre Port i Staden, som sökes. Och således är upgiften upplöst, och bewisat af Förfarenheten. Men jag måste wäl förbjupa mig i Geographien. Warberg är belåget inom både Europas och Sveriges gränser, i Norra delen af Halland, Himle Härad, och wid Tråslöfs ägor, åtminstone i den Sofnen, efter äldre Jordeböcker. Hwarföre och Slottet ännu lyder under Tråslöf på Sön- och Högtidsdaggar. För större tydelighet bör jag ej lemna oförmåll, at i Tyskland äro 2 Warburg, och i öfra Ungern et

War

Warberg, hwarmed jag som Swenskt har intet at beställa. Hwad gör icke egentärleken? Stå i fred, utlänska Warberg: huru står til i det Swenska? Denne Stad ligger 52½ mil ifrån Stockholm, och 6½ ifrån Halmstad, på en stenig, sand- och bergagtig ort, utmed Westerhafwet eller Schagern, ej aldeles midt emot Lessow eller Ahlsborg uti Jutland. Hafwet har härstädes med en liten bukt in at landet, emellan Getterön och det fasta, tillfapat en hamn, om hwilken Herr Lunelb hyser högre tankar, än Stadens Inwånare. Warberg är således en Sjöstad: får jag lof at göra ett språng, och utan vidare förbehåll helpa honom för Stapelstad? På Städernas Rang-ordning äger han 3 rummet. Sigillet eller Wapnet föreställer en Getebock uti en Ek, med hela Munketornet. Med Bocken och Eken syftas utantwifwel på Getterön, som ligger twär öfwer Hamnen, och prälat med Ekstog ej längesedan. Med Munketornet föres omtanken på Slottet och dess ålder. Ty Tornet är et ännu stående, och kanske det äldsta Monument af Slottets urgamla byggnader. Där Staden nu står, liknar han en afbruten Conus, som ses af Cartan, och Herr Assessor Richardsons Halländska Beskrifning. Hwad grunden angår, så wet man af Kongliga Resolutioner, at förra Stadens äng och åker waret til nyaste Tomter anslagen, hwarföre wederslag erhöles i jord eller penningar. Af Brevwet til Fält-Marskalken och General-Gouverneuren Baner intages utan swärighet, at den nye afritade, Stadsplassen tillkommet Hospitalet, Scholen och omynndiga barn, och belupet sig, efter Borgerskapets utlärelse, och då warande warde, til 1843 Dal. S:mt. Om jordmänen uti Staden öfweralt är sandig, wet

wet jag icke: så gissas likwäl af Trägårdarnes be-
staffenhet.

Om Gatorna i Staden.

De flesta äro stensatta, jämbreda och regelbundna,
til antalet allesamman ej mindre än 14, på längden 5,
och 9 tvärgator. Enligt önskan, har twiswelsutan nå-
gon Ingenieur utstakat deras hög- och läghet. Ennam-
nen, som några sådt, äro bekantare, än rätta namnen,
som *Lilla blås up*, *Stora blås up*. De lagliga-
re namnen äro synliga på Cartan, men nästan ohörda
och obekanta hos selske Inwånarne. Hvad hindrar,
at göra dem mera almänna? På längden, eller mellan
norr och söder, äro följande gator.

1. *Westra Wal-gatan*, gående från *Norre Till*
intil *Dalbomske Trägården*.
2. *Kongs-gatan*, från norra berget til söder *Port*.
3. *Drottninge-gatan*, från *Inspector Skogs Hus*
til *Nölnebacken*.
4. *Östra Lång-gatan*, från *Proffman Dahl-*
bergs Hus til *Wagnmakaren*.
5. *Östra Wal-gatan* är likasom basis för *Stad-*
den, och följer *Wal-gårdsgården*. Denna är den
längsta gatan.

Tvärgatorna äro följande:

1. *Berg-gatan*, hwilken nu blifwet mest igentäpt.
2. *Norra-gatan*, som går ifrån *Hospitalet* til
Mörtengrenskan.
3. *Borgmästare- och Råds-gatan*, från *Pihls-*
sonska Huset til *Repflagaren*.
4. *Kyrko- och Scholä-gatan*, från *Kyrk- Herre-*
Huset til *Gästgifware-gården*.
5. *Torg- och Rådstugo-gatan* från *Apothequet*
til *Söderlinds*.

6. *Bäck- och Bro-gatan* från *Brodden* til *Smid-*
tens. (a)
 7. *Prefte-gatan* från *Falkens* til *Ljölman*.
 8. *Södra gatan* från den så kallade *Pölen* til *Ten-*
gjutarens.
 9. *Södra Berg-gatan* aldeles igentäpt.
- Stadens omfrets och gatornas längd har jag ej
blifwet mig mödan at afmätta. Efter *Richardsonska*
grundritningen, tyckes den längsta och straste gatan
wara wid lag 160, *Westra Wal-gatan*, eller den för-
testa längsefter, 120, och tvärgatorna 90 samman län-
ga. Tomterna i *Warberg* äro 250, men gårdarnes an-
tal allena 200, medan de störste inbegripa flera tomter.
Torget ligger nästan midt i Staden, hwarifrån *Wägen*
up til *Slottet* går ingalunda i rät linea, utan börjas
mellan *Kyrko- och Rådstugo-gatan*, och drar först at
Platsarne förbi *Damlyckan*, wrider sedan af bort at in-
gången af *Hamnen* och *Slottet* tillika.

Om Stadens ågor.

Cartan öfwer Stadens ågor och grundläge utwi-
ser i *Wester Damlyckan*, *Platsarne*, *Gylse-lyckan* och
Strandlyckorna: i *Söder Pla-dammen*, *Wädermölle-*
backen, *Sönerlyckan* och *Klumbergs-gården*: i *Öster*
Håstens-gården med et intag; och i *Norr ändteligen*
Gamlebys-gården. Jordmänen uti *Håstens-gården*
består af mager och frind sandjord; i *Gamlebys-går-*
den mest af sand- och grusjord, här och där af klapper-
sten och medelgod jordmån. *Klumbergs-gården* har
en bergagtig och stenig backe. I *Strandlyckorna* är
norra

(a) Här af lutes lätteligen, at en bäck löper igenom Staden. Den-
ne naturlige Canal förer ostast ingen wattu-droppa med sig.
Färligare lærer han waret för 90 år, då Ingenieurer anstaltat,
huru *Watnet* måtte bequämligen dragas ut Staden, och Hu-
sen således med säkerhet anläggas.

norra stycket berg- och stenigt. Ingen i Gylse-lyckan är af dylig mark, och Platfarnen til en del ej oliffe sine grannar. Damhyckan är full af Wattudrag och wåderagtig surjord: om icke dammarne woro, bar hon Mossa för gräs. Här wåder likwål Calmus wildt, och påminner ågarne, at plantera Medicinal-wårter. Flingsand har länge rasat öfwer Jutaget; på hwilket Herr Rådman Zinkel förer långa och kostsamma Krig mot en flygtig, men enwis, Fiende. Dessa åro Stadens urgammala ågor: Hwad slit och tiltagsenhet hunnet at tillägga, skal framdeles ej förgåtas.

Hwad gårdar hedrat dessa ågor, innan Staden flyttats hit, och hwad de hetat, Skulle jag ej ogerna förrådt, åfwen som antalet af Tunnelanden, som höra til Staden, förtjent at nämnas. Men detta sparas til framtiden, om någon uplysning erhålles. Det wet man, at 6 Hemman hade Staden wid Nyby, i hwilkas ställe 6 andra bekommas, när han flyttades til Platfarnen. Dessa stodo på det så kallade Ladugårds gårdet.

Om några Metaller finnas i bergen här omkring, hwarom jag twiflar, med mindre man går til Hwalinge Soken; åro de likwål odugliga Fatter på en Fogsås ort. Hwad warner i i Staden angår, är bekant, at det som duger, hemtas ur en enda brunn. Om Climaten är strängt, har man orsaken igen i belågenheten at Kattegat, och i den nämnda Fogsbristen. Om luften härstädes är sund eller sjuklig, kan jag ej afgöra: af Tabellernas innehåll har jag orsak, at tänka det bästa. Mindre ljustig är likwål Spatseringen, när det osar ifrån Stranden, som kastar årligen af sig en myckenhet af tång och rutnade hafs-wårter.

Som detta ämne länge och wål råcker til, men fortsättes, som det kan; så anhålles om all görlig underrättelse, rörande äldre och nyare Warberg.

Hwad Nytt i Staden?

den 18 Junii 1759.

Kundgörelser.

Det sagnar oss billigt, at tiednersta lat-Fabriken ej med Honom self uphörer; emedan en med försigtig Rickelighet wål försedd, ehuru i sorgen efterlemnad Enka, fortfar med samma nyttiga Arbete, som hedrat sällig tiedner hos Patrioter. Dess affaknad är i flera af sigter mer kånbar, ån oförmåntad. Herr tiedner ågde utmärkt åro-ställe bland Organister, och hade rest på en Wetenskap, som ej löner sig synnerligen: hwarföre han nödgats at uptänka flera näringsmedel. Man kan med säkerhet säga, at alla timar woro släppestunder för wår årlige tiedner. Utan at wåga dryga förslag, eller antaga mer ån en låro-gosse, lade han en lat-Fabrique an, och sålde för drageligaste pris sina tillverkningar, som spriddes til Jönköping, Hallånska Städer och flera närbelägna orter. År 1755 gifte han sig med en ålftad läkares Dotter, Elisabeth Boethia, som nu wid en swidande belågenhet, förmodeligen ej ensam känner de öma rörelser, hwartil det Boethiska och tiednersta Namnet gör hånne berättigad.

På Auctions-Kammaren kommer den 17 Julii under offentlig utrop at försäljas Zimmermannen, Nils Råbergs Hus, i Westre Hagarne belåget, med därtill hörande Kålhage.

Likaledes anställes den 20 Julii Auction på en hop utskifte Ångelske Böcker uti åtskilliga ämnen, öfwer hwilka Förtrefning är redan utgifwen.

Mäst.